Jak účinná je ochrana oznamovatelů v EU? Trendy, nedostatky a nově vznikající postupy v členských státech

3.5.2026 - | Transparency International ČR

Evropská unie (EU) v roce 2019 přijala směrnici, která zavedla minimální standardy na ochranu osob, které oznamují protiprávní jednání, a uložila členským státům povinnost provést tato pravidla do vnitrostátních právních předpisů do prosince 2021.

„Přenos do vnitrostátního práva probíhal pomalu a nerovnoměrně, což vedlo k významným rozdílům ve vnitrostátních právních úpravách. Největší problém však ve většině členských států spočívá v uplatňování ochrany v praxi,“ komentuje právnička české kanceláře Transparency International (TI ČR) Tereza Přibylová.

Dle nové zprávy mezinárodního sekretariátu Transparency International v Berlíně, na které se podílela i TI ČR, se nedostatky nachází v řadě oblastí.

Implementace směrnice byla pomalá a nerovnoměrná. Český zákon o ochraně oznamovatelů nabyl účinnosti až 1. srpna 2023, téměř dva roky po uplynutí transpoziční lhůty, za což byla Česku uložena Soudním dvorem Evropské unie (SDEU) pokuta v řádech desítek milionů korun.

> Matematické okénko k unijním sankcím:
> 4900 eur × 465 dní = zhruba 54 milionů Kč
>
> „Konečná výše ale bude ještě o něco vyšší,“ upozorňuje vrchní ředitel správní a konzulární sekce @mzvcr Martin Smolek. Celý rozhovor @souckov_ka ↴ https://t.co/YnPBxPzaht
>
> — iROZHLAS.cz (@iROZHLAScz) March 28, 2023

V členských státech přetrvávají právní mezery, a to hlavně v dostupnosti opravných prostředků a odškodňování. Praxe je často oslabena roztříštěnými a nedostatečně financovanými kontrolními orgány.

Podpora pro oznamovatele je většinově nedostatečná a závisí na neziskových organizacích, jejichž role je ve vnitrostátních systémech málokdy formálně uznávána.

A v neposlední řadě jde také o nedostatek systematického sběru dat a transparentnosti, zejména pokud jde o správních a soudních řízení a vymáhání práva.

Na základě zpráv z členských zemí EU Transparency International doporučuje Evropské komisi:

- Zajistit jednotné uplatňování a posílený monitoring.

- V případě potřeby využít řízení o porušení předpisů k řešení nesprávného nebo neúplného provedení.
- Vyjasnit klíčová ustanovení týkající se nápravných opatření, důkazního břemene, sankcí a přístupu k důvěrnému poradenství.
- Posílit transparentnost a dohled zveřejňováním ročních údajů.

Více se o ochraně oznamovatelů v Česku dozvíte také v našem podcastu Stošestka.

https://www.transparency.cz/jak-ucinna-je-ochrana-oznamovatelu-v-eu-trendy-nedostatky-a-nove-vznikajici-postupy-v-clenskych-statech